

- 22 Pro hac sententia in primis adducitur texus in d. l. 1. §. praesides, ff. de requirendis reis, ubi statuit, ut Judices loci delicti mittant litteras ad Magistratus locorum, ubi rei consistunt, ad eos citandos, cum tamen eo tempore Imperio Romano subjectae essent omnes Province Orbis, in quibus illud jus civile vigebat, & realis, seu capture, esse verè delinquentem, & Judicem requirentem esse legitimum ejus causa Judicem, ut obseruat idem Covarr. ubi sup. cap. 11. n. 8. & nos fuisse dicimus infra agentes de litteris requisitoris quest. 7. ex num. 757. Haec tenus omnia vera sunt, & indubitate. Quare tota difficultas, & dubitatio in eo versatur, an possit Judge in suo territorio existens, qui decrevit citationem adversus subditum in alieno territorio existente mittere nuncium, & ministrum suum, apparitorem, vel tabellionem in territorio alienum, ut ibi nulla petitia Judicis ejus venia, citet verbaliter tantum subditum suum ibi commorantem. In qua, ut meum interponam judicium, censeo primam opinionem Bartoli esse de jure viro, & majori, frequentiorie auctoritate fulcitam: secundam vero Speculatoris, tutoirem, & ab omnibus incommodis liberam, quæ ideo jure in usu, & practica pravulam, à qua ut magis tutu, in consuendo, & practicando recedendum non est.
- Quæ tamen secunda sententia limitanda est primò, cum Judge aliquis habet generalem jurisdictionem in tota Provincia; nam poterit per suos officiales citare in tota Provincia, quamvis sit divisa in diversa territoria ratione jurisdictionis. Id probat texus ita intelligendus in d. l. omnes 3. §. executoribus, vers. verum se apparitor, Cod. de Episc. & Cler. ubi nota Salycetus num. 1. Bart. in extravaganti ad reprimendum, §. per eadum num. 10. quomodo in crim. lege A. ejus procedatur, Felin. in d. cap. fin. n. 1. vers. fallit 2. de foro compet. Rebus rom. 2. in Conf. Regni, tract. de litteris requisitoris art. unic. gloss. 3. n. 20. Barbosa ubi sup. num. 87. Eo quoque videtur pertinere texus in l. 2. C. de officio prefec. Urb. qui adducunt pro prima sententia. Et ob hanc rationem, iure Castellæ, Consilium Regii Patrimonii citat in toto Regno, & ejus Province, quia habet generalem jurisdictionem in omnibus. Et ob eamdem Consilium Sanctæ Cruciate citat in toto Regno, inquit in omnibus Regnis Regie Coronæ, ad quæ se extendit gratia Cruciate.
- Secundò limita, ubi jurisdictione citantis nulli territorio coheret, ut contingit in Judge delegato à Papa, vel Regi, qui existens in uno loco citare existentes in aliis territoriis, quoniam ejus jurisdictione se extendit ad omnia loca, ad quæ se extendit jurisdictione delegantis. Ita Felin. in d. cap. fin. n. 1. vers. fallit 3. Rebus rom. 2. in Conf. Regni, tract. de litteris requisitoris art. unic. gloss. 3. n. 19. Atque ita præceptum est, & id ego expissime sum expertus, qui dum munere delegati fungebar, quo multis annis functus sum, extra, & intra Curiam Regiam, expediri mandata citatoria in omnia loca Regiae Corona Castellæ sine illa Judge ordinariorum repugnantia. Cum vero se obtulit occasio expediendi mandata in Regna Navarra, & utriusque Sicilia, impetrata sunt regia rescripta, quibus jubebantur servari ea mandata, expedita per supremam Consilium Castellæ, & Italæ: quemadmodum nunc observat praxis in mandatis expeditis per Judges Castellæ exequendis in Regnis Indiarum, quæ non mandantur executioni, nisi imperato regio rescripto in supremo Indiarum Consilio, quo servari jubentur, quatenus de jure locum habent, cuius styli sapis fui testis. Terriam limitationem istius sententia addemus inferius num. 4.
- Ex quibus intelligitur, quomodo sint explicanda verba 30 textus in d. cap. Romana, §. contrahentes, de foro compet. in 6. ibi, Si eorum auctoritate citati. Quibus multi credunt significari, Judge loci contractus posse sibi subditum ratione contractus à suo territorio absensem citare in alieno territorio auctoritate propria, & sine interventu Judge ejus territorii alieni. Quæ exppositio pugnat cum prædicta secunda sententia. Sed verius est citationem factam in alieno territorio per Judge ejus, requisitum per litteras Judge loci contractus, factam videri auctoritate Judge requirementis, quoniam videtur ejus ius nulla facta, leg. ad i. Pio §. sententiam Rome, ff. de re judic. juxta lecturam Florentinam. Et in hoc iuri articulo Judge requires censetur jubere, & esse major, requisitus autem minor, & merus executor Judge requirementis, ut observat Bart. in l. interdum 16. §. idem autem n. 1. ff. de publican. & veligal. & in d. l. ad i. Pio in princip. ex n. 6. & Doctores ibi, & in §. sentent. Roma, Orofcius in l. cum quadam puella 19. in princ. n. 18. ff. de jurid. omn. Jud. Rebus tom. 2. in Conf. Regni, tract. de litteris requisitoris art. unic. gloss. 2. n. 13. & 14. Mandelus Albenensis conf. 208. n. 16. Bovadilla l. 2. polit. c. 18. n. 82. Quam expositionem d. §. contrahentes, amplexus est Barbosa in d. l. hares absens §. 1. n. 91.

- 31 Solum videtur negotium facessere, d. l. 7. tit. 3. l. 4. recip. quæ est textus expressus pro prima Bartoli sententia. Nam si imperturbato animo inspicatur, cum supervenient post prædictam Doctorum controversionem, cuius etiam lex ipsa expresse meminit, & late fuerit super questione dubia juris, quam Angelus in l. ultima, n. 6. ff. de jurid. omn. Jud. dixerat, egere decisione Cæsarea, cui plurimi assentient, credendum est, & ego id persuasum habeo, emanasse ad hanc controversionem decadendam, cum, & ipsa lex dicat, y nos por quitar est a duda, &c. & se conformasse cum opinione magis communis Bartoli, & se quacum. Verum cum eam praxis, & usus fori non admiserit, Doctores nostri, qui frequenter leges sibi subiiciunt, non se legibus, varias ejus interpretationes comminiscuntur.
- 32 Azevedus in d. l. 7. ait legem illam, eo solo casu practicandam esse, quo reus fraudulentem judicium subterfugit, & eo fine in alienum territorium se confert, idque constat judicialiter Judge de causa cognoscendi: alias non posse Judge unius territorii citare in alio subditum suum. Movetur ex initio illius legis, quod ita habet: Acaece muchas veces, que algunos por su voluntad, y por no cumplir de derecho alos querellosos ante el alcade de cuya jurisdiccion son, se van a otros lugares de otras jurisdicciones. In qua eadem sententia videtur esse Follerius in tract. crim. 1. part. Secunda partis, Rubr. notatos capiat, num. 3. loquens in fortiori casu citationis realis, cuius in eo facultatem judici concedit extra territorium: & multo quos referat Caballus resolut. crim. casu. 191. n. 5. & 6. à quibus tam ipse dicit, cum plurimis, quos congerit.
- 33 Mihil non satisfacit, primo, quia ista verba, non tam significant rationem, & causam legis finalem; quam impulsivam, & motivam, eam autem non est necessarium tam late patere, quam legis decisionem, quippe cum ea cessante, nihilominus observanda sit legis, & cuiuscunquam dispositionis decisio, juxta late tradita à Tiraquelle in tract. de cessante causa limitat. 1. ex num. 1. Didaco Covarr. lib. 1. variar. c. 20. num. 1. vers. contraria sententiam, & num. 2. Sebastiano Mediceis tract. de legibus, & statutis. par. 4. quest. 1. num. 2. 3. & 5. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 3. c. 12. Francisco Suarez de legibus lib. 2. cap. 20. numeri 11. & 12. & lib. 6. cap. 5. ex num. 5. ad 8. fusso vero istam causam impulsivam, & non finalem, ex contextu constat. Cum enim initium legis declaraverit, ex qua occasione motus legislator legem tulierit, in corpore ipso legis indicatur finis legis latè, ibi. Nos por quitar est a duda, y alongamiento de pleito, que por est a razon podia suceder, mandamos, &c. Quæ planeratio est universalior, & amplior, pluraque comprehensio, quam contenta in legis initio, exponit, & declarat, quodnam bonum publicum fuerit intentum à legislatore per legis constitutionem. Cum autem finis sit, cuius gratia aliquid sit, ut docet Aristoteles lib. 2. physicorum, textu. 29. & 31. & lib. 5. metaphysica, textu. 2. & 3. & omnes peripateticis post ipsum, requirunt ut ad sui naturalis duas conditiones, quas idem Aristoteles exigit lib. 2. physicorum, c. 2. textu. 23. & lib. 1. moralium ad Nicomachum, c. 1. & in eisdem libris de moribus sapientissime, videlicet ut sit ultimum, in quod tendit appetitus agentis, & sit optimum, quod appetitur (quod non late explicuimus, 1. par. naturalis philosophia, tract. at. 2. disput. 4. quest. 2. membro 1.) & duo sint in hac lege, quæ videntur de ratione finis contendere, alterum videlicet, ne fiat fraus jurisdictioni Judge de causa cognoscendi, aut damnum inferatur litiganti, alterum, ut tollatur antiqui juris dubitatio, & lites brevientur, quod ad bonum publicum pertinet, l. properandum, in principio, C. de judic. notat. Bart. in l. 1. n. 3. & 22. per text. ibi, C. de novo Codice fac. Baldus in eadem l. in principio, num. 4. & 5. & §. fin. num. 31. hoc secundum præpondet primo, illudque vincit. Quoniam hoc habet rationem boni, quod procurat: illud vero primum rationem incommodi, quod fugitur. Malum autem fugitur propter bonum, ut notat D. Thomas 1. 2. qn. 23. arr. 3. in corpore. Quare fuga mali finis rationem habere non potest, sed boni adeptio. Ita fit, ut prima ratio pertineat ad causam impulsivam, secunda ad finalem. Confirmatur etiam ex eo quoniam illa lex favorabilis est, ut poterit lata ob tollendas litium dilations, & decidendas antiqui juris dubitationem, quæ indigebat decisione regia. Si vero ratio legis esset, quam reddit Azevedus. illa lex esset potius odiosa, facta in odium fraudis subterfugientis judicium.
- 34 Secundo, quia cum lex concedat Judge facultatem per se ipsum citandi in alieno territorio, aut per literas missas, etiam si daremus verba illa, pro su certa, referenda esse ad literas requisitorias, negari non potest, licet Judge, qui per se ipsum potest citare, per suum etiam nuncium, vel tabellionem citare, cum regulare sit posse quemque per alium facere, quod potest facere per se ipsum, cap. potest quis, 68. de reg. iur. in 6. quod plane in eandem difficultatem recedit.

- 37 Ea, quæ hactenus dicta sunt, ex consequenti confirmant id, quod afferui, videlicet hanc sententiam esse virorem, non solum attento jure communi, verum etiam regio. Nihilominus tuto rem partem, quæ usu, & præxi Tribunalum approbata est, amplecti solemus. Si tamen citationem in alieno territorio fieri continget, mandato Judicis superioris, in jus vocati, & post quæstio incideret de ejus validitate, eam pronunciare jure firmam, & validam, non dubitarem.
- 38 Huc pertinet illa quæstio, quibus remedii utendum sit, si Judge nolit mittere literas requisitorias ad Judicem alieni territorii, ut in eo citatio rei ibi degentis fiat; vel sententia ab ipso lata executioni mandetur: aut Judge requisitus circa expeditionem citationis, vel exequitionem decreti immisionis in possessionem bonorum, quæ reus habet in territorio Judicis requisiti, aut sententia late à requirente, cujusvis alterius actus ad judicium pertinentias ab eodem provisi, nolit, aut negligat asserit requirentis precibus, officiumque suum, & auxilium, aut brachium (nam ita vocant) impartiri, quo literæ requisitoria, hortatoria aut subsidiales ad ipsum missæ, effectum sortiantur?
- 39 Bartolus in *la divo Pio*, 15. §. *sententiam Rome*, n. 5, ff. *de re iudic.* cui nullus contradicit, ut restatur Alex, ibi, n. 14. docet, hoc eas audeundum esse superiorem requirentis, à quo petendum esse, ut eum cogat, & compellat literas requisitorias mittere: item superiorem requisiti, ut eum compellat exequi literas requisitorias ad eum missas. Et rufus addit, Judge negligenter exequi decretum requirentis, vel repugnante, teneri parti ad interesse, quemadmodum teneri solet, cum facit item suam, l. *ultrima*, ff. *de iur. & extraor. cognit. & inst. de oblig. que ex quasi delicto, in princ. sequitur Covarr. pract. c. 10. n. 1. 2. & 7. circa medium*, qui restatur de usu Tribunalium superiorum Rebuffus *tomo 2. in Condit. Reg. tr. de literis requisitoris, art. unico, glossa 3. n. 6.* Pax in *practic. 1. tomo 4. par. c. 2. n. 10. & 1. Gratianus de secr. forens. tomo 2. cap. 389. n. 4.*
- 40 Illud notandum est, quod si Judge secularis requisitus ab Ecclesiastico, precibus requirentis non consentiat, & brachium suum impariti recusat, poterit per censuras Ecclesiasticas compelli, opem serie, auxiliisque praefare, ut probat textus in c. 2. de maliciis, & in cap. licet, ubi notat glof. *verbis compellendos, de iuriscuran.* lib. 6. & in cap. *cum quidam, & ibi glossa, verbo compellantur, & verbo per superioribus de exceptionibus, eodem lib. 6.* Molinus de brachio seculari, l. 1. c. 14. cum multis quos refert: dum tamen Ecclesiasticus cum primum ad seculariem literas dicit, utratus debita urbanitate precibus agens cum Judge seculari, non preceptis, ut tradit Salicetus in *Auct. sive criminis*, n. 3. *circa finem, C. ad l. Jul. de adult.* Alioqui si literæ sunt praceptoris, non deprecatoris, juxta multorum sententiam poterit secularis renuere exequitionem earum, & in Hispania interposita appellatione ad Ecclesiasticum superiorum, invocari solet regium auxilium violentie, coquendo causa ad Regiam Curiam, seu Cancillariam trahit, & in ea Ecclesiasticus moneri, ut urbanus sit, & præceptis deficiat; æquum enim est, ut debitus honos Judgebus deferatur, cap. *ut debitus honor, de appellatione* tractat Gratianus de secr. forens. *tomo 1. cap. 184. num. 55.* ita observat Cavallos in specie *practic. lib. 4. quæst. 897. num. 1004. & Marta tract. de iurisdict. part. 2. cap. 52. ex n. 1. & num. 12.* ubi ait, literas præceptorias non esse in usu in Curia Romana, consonat Farinac. in *practic. criminis quæst. 7. n. 82. vers. & quædam* Salcedo ad *practic. Bernard. c. 151. num. 9. vers. in hac tamen, additio Ghiachari ad Jul. Clar. lib. 5. sent. §. fin. qu. 37. num. 10.* Carolus de Graffis de effectionibus clericatus, l. *effectu, num. 1017. & omnium optime Franciscus Marcus dec. 147. 1. part. tametsi ut verum faret, melius esset istis naniis non immorari, ex traditis ab Erasmo Cochier de iurisdict. tomo 2. p. 2. q. 46. ex num. 4. & ad justitiam properantem scrupulos istos insuper habere. Dixi, cum primum ad secularis literas dirigit, quoniam si post primas literas Ecclesiastici urbaniter missas, secularis eis obsequio distulerit, aut repugnaverit, poterit Ecclesiasticus mittere secundas præceptivas sub pena excommunicationis, & non poterit censeri inurbanus. Cum autem Judge secularis possit item invocare auxilium Ecclesiastici in multis casibus, juxta textum in *Auct. sed hodie, Cod. ad l. Jul. de adulter.* & egregium textum in *cap. dilecto, 6. in fin. de sent. excomm. lib. 6.* & ea, quæ notant Marian. Saccin. in c.*

Disputatio II. Quæst. I.

- edictum, quoties est certus locus, in quo moratur absens citandus.
- 43 Quarto, addit Rebuffus *d. tit. de literis requisitoris, art. unico, glossa 2. n. 10.* Judge requirentem, cuius literas requisitus exequi distulit, aut noluit, non teneri postea in simili casu, exequi requisitorias illius Judicis, qui ad eum missis obsequi, & consentire noluit. Quod enim juris in alium statuit, eodem jure ubi debet. Rub. ff. *quod quisque juris, cap. cum omnes, de constit.* Et ideo credit in literis requisitoris opponi solere clausulam, nos offerentes in similibus vobis complacere. Quam sententiam sequitur Jacobus de Belloviso in *repet. §. contrahentes, num. 147. in fin. in t. Romanæ de foro compet. in 6. Follerius in *practic. criminis 1. p. secundus partis.* Rubr. notatus capiat, n. 26. licet dubitet Pereira de manu regia 2. p. 52. num. 34. vers. *quarto denegari.* Quod remedium est conforme doctrina Bart. notati digna, in d. §. *sententiam Rome, n. 4.* cui nullus contradicit, ut ibidem notant Alexand. n. 13. & Iaso num. 14. videlicet, posse Judge, qui sententiam tulit, eam exequi denegando jurisdictionem suam subdit, donec sententia pareat. Est enim quidam modus compulsionis, denegatio audiencia, & pena contumaciae privatio beneficiorum juris, quorum qui capax est, quæ inferi solet inobedientibus, donec resplicant, & Judge mandatis obedient, valde similis excommunicatione Ecclesiastica. Probat ubi supra Alexander optimis textibus. Primo in leg. sed, & si per *Prætor.* 26. §. sed & si dum decreto, ubi notat Baldus num. 2. 5. & 6. Albericus num. 9. ff. ex quibus caus. major. idem Albericus in *l. iusjurandum, d. ad pecunias 35. §. ait Prætor,* n. 6. post glof. ibi, verbo non dabit, ff. de iuriscurand. ubi enumerat plurimos causas, in quibus denegari potest jurisdictione. Secundo ex textu, in cap. ex literis, 11. de constit. Eadem sententiam amplectuntur Follerius in *practic. criminis 1. p. secunda partis, in d. Rubr. notatus capiat, d. 26. & in Rubr. bannianum, n. 55. Afinius in tract. de executionibus, §. 3. c. 326.* Vincent. de Franchis decis. 193. num. 15. & 16. & 281. Carol. de Graffis tract. de effectibus clericatus, 1. effectu, n. 794. Juxta quam doctrinam post hoc scripta, me referente dictum est in S. C. junclis duabus Aulis, die 1. Junii anni 1627. in causa Joannis Baptiste Ambrosini, cum illis de Massa, denegandam esse audienciam illis de Massa super alimentis petit, donec obdient decreto lato ab eodem S. C. coram Cioffo Actuario, & allegata sunt ista eadem, quibus S. C. acquievit.*
- Quinto denegata justitia administratione in exequendas requisitoris literis juste, & solemniter expeditis, deveniri posse credunt Doctores ad represalias adversus Dominum, vel Judge requisitum, tanquam ad remedium subsidiarium, & ultimum. Sic notant Doctores in *Auct. sed omnino, C. ne uxor pro marito, agentes de causis, in quibus esse solet locus represalias, ubi Baldus num. 38. & 39. Bart. in tract. de represaliis, q. 1. num. 4. & 7. & q. 2. in princ. Jo. Jacob. à Canibus tract. de represaliis, 1. part. in Rubr. de iuriscuris, & danno dato, n. 15. tomo 12. tract. Martinus Laudensis tract. de represaliis, n. 57. eod. tomo. Guido Pape decis. 3. n. 2. Franciscus Marcus dec. 767. num. 5. 1. p. & dec. 359. num. 1. 2. p. Peguer. dec. 11. n. 7. 8. & 9. Bellug. in speculo Principium, Rubr. 11. §. jam supra, num. 3. 4. & 5. & ad eum locum Borrellus, verbo Represalias, ex vers. secundo limita. Lancellottus Conradus in templo omnium Judicium, l. 1. c. 1. §. 3. vers. vigintiuno, num. 3. Anchranus cons. 140. primum dubium num. 3. Angelus Clavafus in summa, verbo represalias, n. 1. Silvest. in summa, verbo Represalias, n. 3. Cajetanus in summa, eodem verbo. Molina de justitia & iure tract. 2. disput. 121. §. confirmari. Caballus tract. criminis centuria 2. casu 178. num. 4. Tuscus litera V. conclus. 10. numer. 2. Azevedus in l. 1. num. 3. tit. 11. lib. 8. recopilat. Bovadilla lib. 2. polit. cap. 13. num. 33. In qua re oportet advertere, parentiam domicili propriæ dicti, ut distinguatur ab habitatione, juxta notata à me supra, n. 12, non satisse, ut quis censeatur, & sit vagabundus, nam qui habitationem fixam habet alicubi, tametsi proprie domicilium non contrarerit, non potest dici vagabundus. Alioquin officiales Curiae, Advocati, & Scholastici, qui in aliis locis Regni domicilium non habent, censemunt vagabundi, quod est absurdum. Itaque hoc loco, domicilium habitationis pro fixa habitatione accipimus. Quo sit, ut Doctores communiter dicant, vagabundus esse, qui per mundum vagatur, & nullibi habet fixam habitationem. Et Bossius tit. de foro competenti, num. 70. in definitione vagabundi nullam domicilii mentionem fecit, sed vagabundus à vagando dictum eum esse ait, qui per mundum vagatur, & Calvinus in lexico, vagabundus*